

129947

รายงานการวิจัย

เรื่อง

บริบทการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ
ระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

The Instructional Context of Thai as a Foreign Language, Bachelor's
Degree Programs in Thailand

โดย

วรพงศ์ ไชยฤกษ์

รายงานวิจัยฉบับที่ 230

ปี พ.ศ. 2553

มหาวิทยาลัยพายัพ

บทคัดย่อ

ชื่อรายงานการวิจัย บริบทการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ
 ระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย
ชื่อนักวิจัย วรพงศ์ ไชยฤกษ์
ปีที่ทำการวิจัยสำเร็จ มีนาคม 2553

งานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรวิชาภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ระดับปริญญาตรี (2) ศึกษาสภาพ และ ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ระดับปริญญาตรี และ (3) วิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาที่แต่ละสถาบันใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ระดับปริญญาตรี ของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 6 สถาบัน จำนวนทั้งหมด 296 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ตารางวิเคราะห์หลักสูตร แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และ แบบสังเกตการณ์จัดการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทุกสถาบันบริหารหลักสูตรภายใต้หลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต โดยจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ เป็นหลักสูตรที่ทางสถาบันในประเทศไทยจัดเอง และ เป็นความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ (Collaboration) หลักสูตรแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของแต่ละสถาบัน โดยกำหนดจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรอยู่ระหว่าง 122-148 หน่วยกิต

2. ผู้บริหารส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งบริหารหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศน้อย ด้านผู้สอนมีความเห็นว่าหลักสูตรวิชาภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติที่เปิดสอนในปัจจุบันเหมาะสมกับผู้เรียนและผู้สอนดีแล้ว มีผู้สอนที่เคยได้รับการอบรม ประชุม สัมมนาเกี่ยวกับการวางแผนการสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนเทคนิคการสอนที่ผู้สอนใช้ในระดับมากคือ รูปแบบที่เน้นข้อมูล สื่อและอุปกรณ์การสอนที่ผู้สอนใช้เป็นอันดับแรกคือ สื่อมัลติมีเดีย เช่น ซีดี วีดีโอ ดีวีดี เทป ส่วนผู้สอนมีความพร้อมในการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับ

ปานกลาง ด้านปัญหาพบว่าผู้ร่างหลักสูตรและคนผู้หลักสูตรไปใช้เข้าใจวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไม่ตรงกัน และหลักสูตรที่จัดทำขึ้นยากเกินไป เกินความสามารถของนักศึกษา และผู้สอน ไม่มีประสบการณ์การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศทำให้มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และอาจารย์ไม่มีเวลาในการทำแผนการสอนและสื่อการเรียนการสอนเพราะมีภาระงานมากเกินไป และ สภาพห้องเรียนแคบเกินไปไม่เหมาะสมที่จัดกิจกรรมบางประเภท

3. แนวทางที่ผู้บริหารหลักสูตรและผู้สอนใช้ในการแก้ไขปัญหาคือประชุมปรึกษาหารือ โดยนำเอาวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมาทบทวน โดยเชิญผู้เขียนหลักสูตรมาร่วมประชุมด้วย เพื่อจะได้เข้าใจตรงกันระหว่างผู้ร่างหลักสูตรกับผู้นำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนลดชั่วโมงสอนของอาจารย์ไม่ให้เกินภาระงาน และหน่วยงานสนับสนุนให้คณาจารย์เข้าร่วมอบรมสัมมนาเพิ่มพูนความรู้ในหลายๆด้านเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศที่เปิดสอนทั้งในและต่างประเทศว่ามีจุดเด่น และจุดด้อยในด้านใดบ้าง รวมถึงศึกษาปัญหาและความต้องการของสังคมและผู้เรียน ตลอดจนศึกษาถึงทรัพยากรด้านต่างๆที่ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน

ABSTRACT

Title The Instructional Context of Thai as a Foreign Language, Bachelor's Degree Programs in Thailand

Researcher Mr. Worapong Chairerk

Date Completed March 2010

The purposes of the study were (1) to analyze the Thai as a Foreign Language curricular of bachelor degree programs taught in Thailand; (2) to explore the status and problems occurred in offering the programs; and (3) to investigate how each of the six institutions coped with the problems. The 296 participants consisted of three groups: heads of the departments or leaders of the programs, instructors, and students. The instruments used to collect data were curriculum analysis table, interview, questionnaire, and observations.

The results revealed that

(1) All institutions offered the programs under the "bachelor of art" degree, and could be divided into two types: a program offered by a Thai institute only and a program that were collaborated by a Thai institute and a foreign institute. The overall credits required varied from 122 to 148.

(2) Program administrators had little experiences in managing the Thai as a Foreign Language program. Instructors believed that the curricular were appropriate for students. The rate of attending workshops, conferences, and seminars was high. Instructional approach used was mostly informational. Instructors mostly used CDs, video-cassettes, DVD, and tape recorders as instructional technology. Their knowledge regarding evaluation and assessments was at a medium level. The problems they were confronting were that program designers and users did not share common understandings of the curricular. The curricular were too difficult for students; instructors had little experiences in teaching Thai as a Foreign Language, which led to problems in arranging learning activities; teaching loads were high; therefore, some instructors did not have

enough time for planning and preparing instructional materials; and classrooms were too narrow, and therefore not appropriate for some activities.

(3) The approaches that the administrators and instructors had used were meetings to find the solutions for problems, decreasing teaching loads, and training instructors to increase knowledge about teaching Thai as a foreign language.

The Suggestion.

Should study the current situation of the Thai as a foreign language program that offered in both domestic and international. Include the studying of the educational problems and the needs of society and learners. And study the resources used in teaching before offered in Thai as a foreign language program.

PAYAP UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี จากความกรุณาอย่างสูงยิ่งของ ดร.เจนจิต กสิกิจธำรง ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยทำงานวิจัยฉบับนี้ และยังให้ความรู้ คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ข้อคิด และความช่วยเหลือต่างๆเพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัยในทุกๆขั้นตอน ตลอดจนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ อ่านงานวิจัย จนกระทั่งงานวิจัยลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณและซาบซึ้งในความกรุณาอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ สนิท สัตโยภาส ผู้วิพากษ์งานวิจัย และ ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธุ์ และ รองศาสตราจารย์ ศรีวิไล พลมณี ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ามาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และ ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ทั้ง 6 สถาบัน ผู้บริหารหลักสูตรและอาจารย์ทุกท่าน นักศึกษาทุกคน ที่กรุณาให้เกียรติ เวลาและความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง และ ขอขอบพระคุณสำนักวิจัย มหาวิทยาลัยพายัพ ที่กรุณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัยทั้งหมดในครั้งนี้ ตลอดจนขอขอบพระคุณคณะศิลปศาสตร์ที่สนับสนุนและเปิดโอกาสให้คณะกรรมการในขณะทำงานวิจัย และขอขอบคุณ อาจารย์ เสาวนีย์ คำรง โรจน์สกุล เพื่อนร่วมงานที่เป็นทั้งพี่และเพื่อนคอยให้คำปรึกษาและกำลังใจตลอดมา

ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณ ครู อาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อาวุโส ทุกท่านที่ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ทั้งวิชาการและประสบการณ์ทั้งในระบบและนอกระบบตลอดชีวิตการศึกษาที่ผ่านมาตั้งแต่เด็ก ทำให้ผู้วิจัยได้เกิดการเรียนรู้ และนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ขอขอบพระคุณ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ที่ให้เรียนรู้สังคมของการใฝ่รู้ มหาวิทยาลัยทักษิณที่ได้ประสาทวิชาชีพครูแก่ผู้วิจัย ในระดับปริญญาตรี และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ การคิด การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การวิจัยและบูรณาการความรู้ ในระดับปริญญาโท

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบคุณค่าและเกียรติ จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้แก่ มหาวิทยาลัยพายัพ คุณพ่อประจันต์ และ คุณแม่วรรณา ไชยฤกษ์ และสมาชิกทุกคนในครอบครัว ไชยฤกษ์

วรพงศ์ ไชยฤกษ์

มีนาคม 2553

สารบัญ

หน้า

	บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
	กิตติกรรมประกาศ.....	จ
	สารบัญ	ฉ
	สารบัญตาราง	ซ
	สารบัญแผนภาพ	ญ
	บทที่	
1	บทนำ	1
	ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	2
	คำถามในการวิจัย	4
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
	ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษา	6
	การวิเคราะห์และการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน	12
	การจัดเตรียมบุคลากรเข้าสอน.....	20
	การวางแผนการสอน	21
	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	23
	การจัดสื่อและอุปกรณ์การสอน	29
	การวัดผลและประเมินผล	32
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	44

3	การดำเนินการวิจัย.....	45
	ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย	45
	แหล่งเก็บข้อมูล.....	47
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	47
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	47
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
	การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	50
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
	หลักสูตรวิชาภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ระดับปริญญาตรี ที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย	51
	สภาพ (Status) ปัญหา (Problems) และแนวทางแก้ไขปัญหา	56
	ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารหลักสูตร และ การสังเกต	56
	ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากผู้สอน.....	63
	ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากผู้เรียน	83
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	91
	สรุปผลการวิจัย	91
	อภิปรายผลการวิจัย	97
	ข้อเสนอแนะ	106
	บรรณานุกรม	109
	ภาคผนวก	
	ก ตารางวิเคราะห์หลักสูตร	115
	ข แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหาร	117
	ค แบบสอบถามสำหรับผู้สอน	121
	ง แบบสอบถามสำหรับผู้เรียน	127
	จ แบบสังเกตการจัดการเรียนการสอน	131
	ฉ รายละเอียดหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศระดับปริญญาตรี ที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษา ในประเทศไทย	132
	ประวัตินักวิจัย	133

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	46
ตารางที่ 2 แสดงเครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูลและจำนวนที่ได้รับคืน.....	49
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรของแต่ละสถาบัน.....	55
ตารางที่ 4 แสดงความคิดเห็นของผู้สอนภาษาไทยต่อหลักสูตรภาษาไทย ในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	70
ตารางที่ 5 แสดงรายละเอียดประสบการณ์ด้านการอบรม สัมมนาวิชาการ ของผู้สอนภาษาไทยใน หลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	71
ตารางที่ 6 แสดงรายละเอียดประสบการณ์ด้านการเผยแพร่ผลงานวิชาการของ ผู้สอนภาษาไทยในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	72
ตารางที่ 7 แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอนของผู้สอนภาษาไทย ในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	73
ตารางที่ 8 แสดงรายละเอียดด้านความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของผู้สอนภาษาไทยในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	74
ตารางที่ 9 แสดงรายละเอียดความพร้อมในการจัดสื่อและอุปกรณ์การสอน ของผู้สอนภาษาไทยในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	76
ตารางที่ 10 แสดงรายละเอียดความพร้อมด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน การสอนของผู้สอนภาษาไทยในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	77
ตารางที่ 11 แสดงความคิดเห็นของผู้สอนต่อปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาไทยในฐานะ ภาษาต่างประเทศ.....	78
ตารางที่ 12 แสดงความคิดเห็นของผู้สอนต่อปัญหาเกี่ยวกับการจัดบุคลากรเข้าสอน ในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	79
ตารางที่ 13 แสดงความคิดเห็นของผู้สอนต่อปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน ในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	79
ตารางที่ 14 แสดงความคิดเห็นของผู้สอนต่อปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	80

หน้า

ตารางที่ 15 แสดงความคิดเห็นของผู้สอนต่อปัญหาเกี่ยวกับการจัดสื่อและอุปกรณ์	
การเรียนการสอนในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	81
ตารางที่ 16 แสดงความคิดเห็นของผู้สอนต่อปัญหาเกี่ยวกับการวัดและ	
ประเมินผลการเรียนการสอน ในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	82
ตารางที่ 17 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร	
ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	85
ตารางที่ 18 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับผู้สอนใน	
หลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	86
ตารางที่ 19 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน	
ของผู้สอนในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	86
ตารางที่ 20 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม	
การเรียนการสอนของผู้สอนในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	87
ตารางที่ 21 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับการจัดสื่อ	
และอุปกรณ์การสอนของผู้สอนในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	88
ตารางที่ 22 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับการวัดและ	
ประเมินผลการเรียนของผู้สอนในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	88
ตารางที่ 23 แสดงข้อเสนอแนะของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนใน	
หลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	89

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 แสดงพฤติกรรม/กระบวนการเรียนการสอนของผู้สอน.....	60
แผนภาพที่ 2 แสดงผลการสังเกตพฤติกรรมนักศึกษา.....	61
แผนภาพที่ 3 แสดงผลการสังเกตลักษณะการจัดชั้นเรียน.....	62
แผนภาพที่ 4 แสดงเพศของผู้สอนในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	63
แผนภาพที่ 5 แสดงระดับอายุของผู้สอนในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	64
แผนภาพที่ 6 แสดงวุฒิการศึกษาของผู้สอนในหลักสูตรภาษาไทย ในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	64
แผนภาพที่ 7 แสดงวุฒิการศึกษาจำแนกตามสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา.....	65
แผนภาพที่ 8 แสดงประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยของผู้สอน ในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	66
แผนภาพที่ 9 แสดงประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติ ของผู้สอนในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	67
แผนภาพที่ 10 แสดงจำนวนคาบในการสอนต่อสัปดาห์ของผู้สอนภาษาไทย ในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	67
แผนภาพที่ 11 แสดงความต้องการให้มีการจัดอบรม หรือ สัมมนาของผู้สอนภาษาไทย ในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	68
แผนภาพที่ 12 แสดงงานที่ได้รับมอบหมายพิเศษจากหน่วยงานที่ต้องทำ นอกเหนือจากการสอน.....	69
แผนภาพที่ 13 แสดงเพศของผู้เรียนในหลักสูตรภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.....	83
แผนภาพที่ 14 แสดงวุฒิการศึกษาที่จะได้รับหลังจากจบการศึกษา.....	84